

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2024. gada 18. aprīlī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 102. pants – Efektivitātes princips – Valstu tiesībās reglamentētas zaudējumu atlīdzināšanas prasības par konkurences tiesību pārkāpumiem – Direktīva 2014/104/ES – Direktīvas novēlota transponēšana – Piemērošana laikā – 10. pants – Noilguma termiņš – *Dies a quo* noteikumi – Pārkāpuma izbeigšana – Zaudējumu atlīdzināšanas prasības celšanai vajadzīgās informācijas iegūšana – Tāda Eiropas Komisijas lēmuma kopsavilkuma publicēšana *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, ar kuru konstatēts konkurences noteikumu pārkāpums – Tāda Komisijas lēmuma saistošais spēks, kurš vēl nav galīgs – Noilguma termiņa atlikšana vai pārtraukšana uz Komisijas izmeklēšanas laiku vai arī līdz datumam, kurā šis lēmums kļūst galīgs

Lietā C-605/21

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Městský soud v Praze* (Pilsētas tiesa Prāgā, Čehijas Republika) iesniegusi ar 2021. gada 29. septembra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2021. gada 30. septembrī, tiesvedībā

Heureka Group a.s.

pret

Google LLC,

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietnieks L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], palātu priekšsēdētāji A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*] (referents), A. Prehala [*A. Prechal*], J. Regans [*E. Regan*], T. fon Danvics [*T. von Danwitz*] un Z. Čehi [*Z. Csehi*], tiesneši Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], S. Rodins [*S. Rodin*], J. Pasers [*J. Passer*], D. Gracijs [*D. Gratsias*], M. L. Arasteja Saūna [*M. L. Arastey Sahún*] un M. Gavalecs [*M. Gavalec*],

ģenerālvokāte: J. Kokote [*J. Kokott*],

sekretāre: M. Krauzenbeka [*M. Krausenböck*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2023. gada 20. marta tiesas sēdi,

* Tiesvedības valoda – čehu.

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

- *Heureka Group a.s.* vārdā – *L. Duffek, L. Kačerová, J. Měkota, M. Olík* un *V. Podešva*, advokāti,
- *Google LLC* vārdā – *R. Neruda, P. J. Pipková, J. Šturm, P. Vohnický* un *M. Vojáček*, advokāti, un *A. Komninos, dikigoros*,
- Eiropas Komisijas vārdā – *N. Khan, G. Meessen* un *P. Němečková*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2023. gada 21. septembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LESD 102. pantu, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/104/ES (2014. gada 26. novembris) par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem (OV 2014, L 349, 1. lpp.), 10. pantu, 21. panta 1. punktu un 22. pantu, kā arī efektivitātes principu.
- 2 Šis lūgums iesniegts saistībā ar strīdu starp *Heureka Group a.s.* (turpmāk tekstā – “*Heureka*”), Čehijā reģistrētu komercsabiedrību, kura darbojas pārdošanas cenu salīdzināšanas pakalpojumu tirgū, un *Google LLC* par tādu zaudējumu atlīdzināšanu, kas nodarīti, *Google* un tā mātesuzņēmumam *Alphabet Inc* pieļaujot LESD 102. panta pārkāpumu, kuru Eiropas Komisija konstatējusi lēmumā, kas vēl nav kļuvis galīgs.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Regula (EK) Nr. 1/2003

- 3 Padomes Regulas (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [LESD 101. un 102.] pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.), 16. pantā “Vienāda Kopienas konkurences tiesību aktu piemērošana” ir noteikts šādi:

“1. Ja valstu tiesas atbilstoši [LESD 101.] vai [102.] pantam lemj par līgumiem, lēmumiem vai darbībām, uz kurām jau attiecas Komisijas lēmums, tās nevar pieņemt lēmumus, kuri ir pretrunā ar Komisijas pieņemto lēmumu. Tām arī jāizvairās no to lēmumu pieņemšanas, kas var būt pretrunā ar lēmumu, kuru iecerējusi Komisija tādu lietu izskatīšanā, ko tā uzsākusi. Lai to panāktu, valstu tiesa var izvērtēt, vai jāaptur tās tiesas procesi. Šis pienākums neierobežo tiesības un pienākumus, ko paredz [LESD 267.] pants.

2. Ja dalībvalstu konkurences iestādes atbilstoši [LESD 101.] pantam vai [102.] pantam lemj par līgumiem, lēmumiem vai darbībām, uz kurām jau attiecas Komisijas lēmums, tās nevar pieņemt lēmumus, kuri ir pretrunā ar Komisijas pieņemto lēmumu.”

Direktīva 2014/104

4 Direktīvas 2014/104 2. pantā “Definīcijas” ir noteikts:

“Šajā direktīvā:

[..]

8) “konkurences iestāde” ir Komisija vai valsts konkurences iestāde, vai abas atkarībā no konteksta;

[..]

11) “nolēmums par pārkāpumu” ir konkurences iestādes lēmums vai pārsūdzības tiesas nolēmums, ar kuru konstatēts konkurences tiesību aktu pārkāpums;

(12) “galīgs nolēmums par pārkāpumu” ir tāds nolēmums par pārkāpumu, ko nevar vai vairs nevar pārsūdzēt ar parastiem pārsūdzības līdzekļiem;

[..].”

5 Šis direktīvas 9. pantā “Valstu nolēmumu spēks” ir paredzēts:

“1. Dalībvalstis nodrošina, ka valsts konkurences iestādes vai pārsūdzības tiesas galīgajā nolēmumā konstatētais konkurences tiesību pārkāpums tiek uzskatīts par neapstrīdami pierādītu attiecībā uz zaudējumu atlīdzināšanas prasību, kas celta to valsts tiesās saskaņā ar [LESD] 101. vai 102. pantu vai valstu konkurences tiesībām.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka 1. punktā minēto galīgo nolēmumu, kas pieņemts citā dalībvalstī, saskaņā ar valsts tiesību aktiem var iesniegt to valsts tiesā vismaz kā pirmšķietamu pierādījumu par to, ka ir noticis konkurences tiesību pārkāpums, un vajadzības gadījumā var izvērtēt kopā ar citiem pušu iesniegtajiem pierādījumiem.

3. Šis pants neskar LESD 267. pantā noteiktās tiesības un pienākumus.”

6 Minētās direktīvas 10. pantā “Noilguma termiņi” ir noteikts:

“1. Dalībvalstis saskaņā ar šo pantu paredz noteikumus, kas piemērojami noilguma termiņiem zaudējumu atlīdzināšanas prasību celšanai. Minētajos noteikumos paredz, kad sāk skaitīt noilguma termiņu, kāds ir tā ilgums un kādos apstākļos tas tiek pārtraukts vai apturēts.

2. Noilguma termiņus nesāk skaitīt, pirms konkurences tiesību aktu pārkāpums nav beidzies un prasītājs zina vai var pamatoti uzskatīt, ka tas zina:

a) par rīcību un to, ka tas ir konkurences tiesību pārkāpums;

b) to, ka konkurences tiesību pārkāpuma rezultātā tam ir nodarīts kaitējums; un

c) pārkāpēja identitāti.

3. Dalībvalstis nodrošina, ka noilguma termiņi zaudējumu atlīdzināšanas prasības celšanai ir vismaz pieci gadi.
4. Dalībvalstis nodrošina, ka noilguma termiņa skaitīšanu aptur vai atkarībā no valsts tiesību aktiem pārtrauc, ja konkurences iestāde attiecībā uz konkurences tiesību aktu pārkāpumu, uz kuru attiecas zaudējumu atlīdzināšanas prasība, veic izmeklēšanas vai procesuālu darbību. Apturējums beidzas agrākais vienu gadu pēc tam, kad nolēmums par pārkāpumu ir kļuvis galīgs, vai pēc tam, kad procedūra izbeigta citā veidā.”
- 7 Šīs pašas direktīvas 21. panta 1. punkts ir formulēts šādi:
- “Dalībvalstis līdz 2016. gada 27. decembrim stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības. Dalībvalstis nekavējoties dara Komisijai zināmu minēto noteikumu tekstu.
- [..]”
- 8 Direktīvas 2014/104 22. pantā “Piemērošana laikā” ir noteikts:
- “1. Dalībvalstis nodrošina, ka valsts pasākumi, kas pieņemti, ievērojot 21. pantu, lai izpildītu šīs direktīvas materiālos noteikumus, netiek piemēroti ar atpakāejošu spēku.
2. Dalībvalsts nodrošina, ka jebkuri valsts pasākumi, kas pieņemti, ievērojot 21. pantu, un kas nav 1. punktā minētie, netiek piemēroti zaudējumu atlīdzināšanas prasībām, kas valsts tiesā celtas pirms 2014. gada 26. decembra.”

Čehijas tiesības

- 9 *Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník* (Likums Nr. 89/2012 par Civillkodeksu) 620. panta 1. punktā ir noteikts:
- “Noteicošie apstākļi, lai sāktu skaitīt noilguma termiņu tiesībām uz zaudējumu atlīdzību, ietver uzzināšanu par zaudējumiem un tās personas [identitāti], kurai ir pienākums tos atlīdzināt. Tas *mutatis mutandis* piemērojams arī nemantiska kaitējuma atlīdzināšanai.”
- 10 Minētā kodeksa 629. panta 1. punktā ir paredzēts:
- “Noilguma termiņš ir trīs gadi.”
- 11 *Zákon č. 262/2017 Sb., o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže* (Likums Nr. 262/2017 par zaudējumu atlīdzību konkurences jomā; turpmāk tekstā – “Likums Nr. 262/2017”), kura mērķis ir transponēt Direktīvu 2014/104, stājas spēkā 2017. gada 1. septembrī. Tā 9. panta 1.–3. punktā ir paredzēts:
- “(1) Noilguma termiņš tiesību uz zaudējumu atlīdzību izmantošanai atbilstīgi šim likumam ir pieci gadi; Civillkodeksa 629. un 636. panta noteikumi nav piemērojami.
- (2) Noilgums sākas dienā, kad attiecīgā persona uzzina par zaudējumiem, par tās personas [identitāti], kurai ir pienākums tos atlīdzināt, un par konkurences ierobežojumu, vai dienā, kad tai bija jāuzzina vai kad tā varēja uzzināt šo informāciju, bet ne agrāk kā dienā, kad beidzās konkurences ierobežojums.

(3) Noilguma termiņš netiek skaitīts, kamēr konkurences iestādē notiek izmeklēšana vai procedūra par to pašu konkurences ierobežojumu, kā arī gada laikā no dienas, kad

a) kļuvis galīgs konkurences iestādes pieņemtais lēmums vai tiesas nolēmums, ar kuru konstatēts šāds konkurences ierobežojums, vai

b) kad izmeklēšana, procedūra konkurences iestādē vai tiesvedība tiesā ir izbeigta citā veidā.”

12 Šī likuma 36. pants ir formulēts šādi:

“Pēc 2014. gada 25. decembra sāktās procedūras par tādu zaudējumu atlīdzināšanu, kas nodarīti konkurences ierobežojuma dēļ, kā arī procedūras attiecībā uz prasījumu starp zaudējumu izraisītājiem, kuri kopīgi un solidāri ir atbildīgi par zaudējumu atlīdzināšanu, izskata, piemērojot šo likumu, un īsteno saskaņā ar šo likumu; tādu darbību tiesiskās sekas, kas veiktas procedūrā pirms šī likuma stāšanās spēkā, paliek spēkā.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

13 2010. gada 30. novembrī Komisija pret *Google* sāka LESD 102. panta piemērošanas procedūru par iespējamu dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu tiešsaistes meklēšanas jomā. Tajā pašā 2010. gada 30. novembrī Komisija publicēja paziņojumu presei, informējot sabiedrību par šīs procedūras sākšanu.

14 2013. gadā *Google* piedāvāja Komisijai saistības, lai atbildētu uz šīs iestādes paustajām bažām.

15 2014. gada 27. maijā *Sdružení pro internetový rozvoj v České republice (SPIR)* (Biedrība interneta attīstībai Čehijas Republikā), kuras biedre ir *Heureka*, publicēja paziņojumu presei, kurā pauda, ka nepiekrīt šīm saistībām.

16 2015. gada 15. aprīlī Komisija pieņēma *Google* adresētu paziņojumu par iebildumiem, kurā tā provizoriski secināja, ka šīs sabiedrības prakse ir dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana un līdz ar to tā pārkāpj LESD 102. pantu.

17 2016. gada 14. jūlijā Komisija pieņēma papildu paziņojumu par iebildumiem un sāka procedūru par LESD 102. panta pārkāpumu pret *Google* mātesuzņēmumu *Alphabet*.

18 2017. gada 27. jūnijā Komisija pieņēma Lēmumu C(2017) 4444 final par procedūru saskaņā ar [LESD] 102. pantu un EEZ līguma 54. pantu (Lieta AT.39740 – *Google* meklēšana (iepirkšanās)). Šī lēmuma kopsavilkums *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* publicēts 2018. gada 12. janvārī (OV 2018, C 9, 11. lpp.).

19 Šajā lēmumā Komisija konstatēja, ka *Google* ir ļaunprātīgi izmantojis savu dominējošo stāvokli trīspadsmit vispārējo meklēšanas pakalpojumu valstu tirgos Eiropas Ekonomikas zonā (turpmāk tekstā – “EEZ”), tostarp Čehijas Republikā, samazinot datplūsmu no savām vispārējo rezultātu lapām uz konkurējošiem pirkumu salīdzināšanas pakalpojumiem un palielinot šo datplūsmu uz savu pirkumu salīdzināšanas pakalpojumu, kam varēja būt – vai visticamāk bija – pret konkurenci vērsta ietekme attiecīgajos trīspadsmit pirkumu salīdzināšanas specializētās meklēšanas valstu tirgos, kā arī minētajos vispārējo meklēšanas pakalpojumu tirgos.

- 20 Tādējādi saskaņā ar šo lēmumu *Google* būtībā savam cenu salīdzināšanas pakalpojumam sistemātiski piešķīra vadošo pozīciju, savukārt *Google* konkurentu cenu salīdzināšanas pakalpojumi rezultātu sarakstā bija zemāk.
- 21 Attiecībā uz pārkāpuma, kurā *Google* ir vainojams Čehijas Republikā, ilgumu Komisija Lēmumā C(2017) 4444 final konstatēja, ka šis pārkāpums sākās 2013. gada februārī un turpināja radīt sekas šī lēmuma pieņemšanas dienā, proti, 2017. gada 27. jūnijā. Tādējādi Komisija šī lēmuma 3. pantā pieprasīja *Google* 90 dienu laikā pārtraukt tā rīcību un neveikt līdzīgu rīcību ar tādu pašu mērķi vai sekām.
- 22 2017. gada 1. septembrī stājās spēkā Likums Nr. 262/2017, ar kuru Direktīva 2014/104 ir transponēta Čehijas tiesībās.
- 23 Ar prasības pieteikumu, kas Vispārējās tiesas kanclerijā iesniegts 2017. gada 11. septembrī, *Google* un *Alphabet* cēla prasību par Lēmumu C(2017) 4444 final.
- 24 2020. gada 26. jūnijā *Heureka* cēla prasību *Městský soud v Praze* (Pilsētas tiesa Prāgā, Čehijas Republika), lūdzot piespriest *Google* atlīdzināt zaudējumus, kas *Heureka* esot nodarīti pretkonkurences prakses dēļ, kuru, kā norādīts Lēmumā C(2017) 4444 final, *Google* esot īstenojusi Čehijas Republikā laikposmā no 2013. gada februāra līdz 2017. gada 27. jūnijam. *Heureka* apgalvo, ka tā kā *Google* savu pārdošanas cenu esot izvietojis un atveidojis salīdzināšanas pakalpojumu labākajā iespējamā vietā starp vispārējo meklēšanas pakalpojumu rezultātiem, *Heureka.cz* cenu salīdzināšanas portāla apmeklējumi samazinājās.
- 25 Aizstāvībai *Google* tostarp norāda, ka saskaņā ar *obchodní zákoník* (Komerckodekss) noilguma noteikumiem, kuros paredzēts, ka četru gadu noilguma termiņš sākas no brīža, kad cietusī persona ir uzzinājusi vai var uzzināt par zaudējumiem un par tās personas identitāti, kam tie jāatlīdzina, *Heureka* tiesībām uz atlīdzinājumu ir iestājies noilgums vismaz attiecībā uz laikposmu no 2013. gada februāra līdz 2016. gada 25. jūnijam.
- 26 Šajā ziņā *Google* apgalvo, ka, ņemot vērā apgalvotās dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas raksturu, *Heureka* gan pārkāpuma izdarītāju, gan faktu, ka tai ir nodarīti zaudējumi, esot varējusi zināt labu laiku pirms Lēmuma C(2017) 4444 final pieņemšanas. Proti, *Heureka* tostarp nevarēja nezināt, it īpaši pēc iepazīšanās ar Komisijas 2010. gada 30. novembra paziņojumu presei, ka meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējs ar nosaukumu “*Google*” ir *Google*. Katrā ziņā, lai sāktu skaitīt noilguma termiņu, pietiekot ar šī sprieduma 15. punktā minēto *SPIR* 2014. gada 27. maija paziņojumu presei, ar ko šī apvienība puda savu nepieņemšanu saistībām, kuras *Google* iesniedza Komisijai.
- 27 Tādējādi šajā lietā piemērojamais noilguma termiņš esot sācies 2013. gada februārī, proti, kad sākās apgalvotais pārkāpums Čehijas teritorijā un kad radās apgalvotie zaudējumi, vai – vēlākais – 2014. gada 27. maijā, kad *SPIR* publicēja paziņojumu presei.
- 28 *Google* uzskata, ka nekas neesot liedzis *Heureka* celt zaudējumu atlīdzināšanas prasību agrāk, precizējot, ka šādā gadījumā šī sabiedrība būtu varējusi pakāpeniski paplašināt savas zaudējumu atlīdzināšanas prasības apmēru atkarībā no ciesto zaudējumu pieauguma laika gaitā.
- 29 Iesniedzējtiesa norāda, pirmkārt, ka šajā gadījumā iespējamā pretkonkurences rīcība sākās pirms Direktīvas 2014/104 stāšanās spēkā, proti, 2014. gada 25. decembrī, un beidzās tikai pēc šīs direktīvas transponēšanas termiņa beigām, proti, 2016. gada 27. decembrī.

- 30 Tādējādi šī tiesa jautā, vai šīs direktīvas 10. pants ir piemērojams visiem zaudējumiem, ko izraisījis pamatlietā aplūkotais LESD 102. panta pārkāpums, vai tikai tiem zaudējumiem, kuri radušies pēc minētās direktīvas spēkā stāšanās dienas, vai pat tikai tiem zaudējumiem, kas radušies pēc šīs pašas direktīvas transponēšanas termiņa beigām.
- 31 Otrkārt, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2014/104 10. pants ir materiāla tiesību norma šīs direktīvas 22. panta 1. punkta izpratnē vai procesuāla tiesību norma.
- 32 Treškārt, iesniedzējtiesai ir šaubas, vai Čehijas Republikas noilguma regulējums saistībā ar zaudējumu atlīdzināšanas prasībām par konkurences noteikumu pārkāpumiem, kas bija piemērojams līdz brīdim, kad stājās spēkā Likums Nr. 262/2017, ar kuru transponēta Direktīva 2014/104, ir saderīgs ar šīs direktīvas 10. pantu un attiecīgā gadījumā ar LESD 102. pantu, kā arī efektivitātes principu.
- 33 Šajā ziņā šī tiesa vispirms uzsver, ka pamatlietā piemērojamie noteikumi par noilgumu ir nevis Komerckodekss, bet gan Civilkodekss, un ka pēdējie minētie ir uzskatāmi par agrāko noilguma regulējumu, kuram ir nozīme šajā lietā. Saskaņā ar Civilkodeksa 620. panta 1. punktu trīs gadu noilguma termiņu sāk skaitīt brīdī, kad cietusi persona uzzinājusi vai kad var uzskatīt, ka tā ir uzzinājusi par pārkāpuma izdarītāja identitāti un par nodarītajiem zaudējumiem. Attiecībā uz nosacījumu, kas saistīts ar informāciju par to, ka ir radušies zaudējumi attiecīgā pārkāpuma dēļ, no *Nejvyšší soud* (Augstākā tiesa, Čehijas Republika) veiktās Civilkodeksa 620. panta 1. punkta interpretācijas izrietot, ka, lai sāktos noilguma termiņa skaitīšana, pietiek ar to, ka ir uzzināts par daļējiem zaudējumiem. Zaudējumi – īpaši turpinātu vai atkārtotu pārkāpumu gadījumos – esot dalāmi, lai gan katrus “jaunos zaudējumus” varot izvirzīt atsevišķi un katri no tiem sākot jaunu noilguma termiņu.
- 34 Iesniedzējtiesas skatījumā šajā lietā no tā izrietot, ka katrs *Google* tīmekļvietnē veiktais vispārējais meklējums, kas izraisa *Google* cenu salīdzināšanas pakalpojuma rezultātu labvēlīgāku izvietojumu un atveidošanu, esot izraisījis jauna autonoma noilguma termiņa sākšanos.
- 35 Visbeidzot ceturtkārt, minētā tiesa norāda, ka, lai sāktos noilguma termiņa skaitīšana, Civilkodeksā nav noteikta prasība, ka cietušajai personai ir jāzina, ka attiecīgā rīcība ir konkurences tiesību pārkāpums. Šajā kodeksā neesot arī prasīts, lai attiecīgais pārkāpums būtu beidzies. Tāpat minētajā kodeksā neesot noteikumu, kas paredzētu noilguma termiņa apturēšanu vai pārtraukšanu šīs rīcības izmeklēšanas laikā.
- 36 Šādos apstākļos *Městský soud v Praze* (Pilsētas tiesa Prāgā) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai Direktīvas 2014/104 21. panta 1. punkts un Savienības tiesību vispārējie principi jāinterpretē tādējādi, ka Direktīva 2014/104, it īpaši tās 10. pants, ir tieši vai netieši piemērojama šajā strīdā par visām zaudējumu atlīdzināšanas prasībām saistībā ar LESD 102. panta pārkāpumu, kurš sākās pirms Direktīvas 2014/104 stāšanās spēkā un beidzās pēc tās transponēšanas termiņa beigām, situācijā, kad zaudējumu atlīdzināšanas prasība ir celta pēc transponēšanas termiņa beigām, vai arī tie jāinterpretē tādējādi, ka Direktīvas 2014/104 10. pants ir piemērojams tikai tai apstrīdētās rīcības daļai (un no tās izrietošajai zaudējumu daļai), kas notikusi pēc Direktīvas 2014/104 stāšanās spēkā vai pēc [minētās direktīvas] transponēšanas termiņa beigām?”

- 2) Vai atbilstoši Direktīvas 2014/104 un/vai LESD 102. panta jēgai un mērķim, kā arī efektivitātes principam, pareiza ir tāda Direktīvas 2014/104 22. panta 2. punkta interpretācija, saskaņā ar kuru “jebkuri valsts pasākumi, kas pieņemti, ievērojot 21. pantu, un kas nav [22. panta] 1. punktā minētie” ir valsts tiesību normas, ar kurām transponēts Direktīvas 2014/104 10. pants, citiem vārdiem sakot, vai Direktīvas 2014/104 10. pantam un noilguma noteikumiem ir piemērojams Direktīvas 2014/104 22. panta 1. punkts, vai arī – tā 2. punkts?
- 3) Vai ar Direktīvas 2014/104 10. panta 2. punktu un/vai LESD 102. pantu, kā arī efektivitātes principu ir saderīgs tāds valsts tiesiskais regulējums un tā interpretācija, kurā “zināšanas par to, ka nodarīti zaudējumi”, kas nepieciešamas subjektīvā noilguma termiņa uzsākšanai, ir saistītas ar cietušās personas zināšanām par “atsevišķiem daļējiem zaudējumiem”, kuri rodas pakāpeniski laikā, kad pastāv vai turpinās konkurences tiesību pārkāpums (jo judikatūra ir balstīta uz pieņēmumu, ka attiecīgā zaudējumu atlīdzināšanas prasība pilnībā ir dalāma), un attiecībā uz kuriem daļējiem zaudējumiem sākas atsevišķi subjektīvie noilguma termiņi neatkarīgi no tā, vai cietušajai personai bija zināms viss to zaudējumu apmērs, kuri kopumā nodarīti ar LESD 102. panta pārkāpumu, proti, tāds valsts tiesiskais regulējums un tā interpretācija, ar ko tiek pieļauts, ka noilguma termiņš zaudējumu atlīdzināšanas prasībai par zaudējumiem, kuri radušies pret konkurenci vērstās rīcības dēļ, sākas, pirms ir beigusies šāda rīcība, kas izpaužas kā izdevīgāka sava cenu salīdzināšanas pakalpojuma izvietošana vai parādīšana, pārkāpjot LESD 102. pantu?
- 4) Vai Direktīvas 2014/104 10. panta 2., 3. un 4. punkts un/vai LESD 102. pants, kā arī efektivitātes princips pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā paredzēts, ka subjektīvais noilguma termiņš zaudējumu atlīdzināšanas prasībām ir trīs gadi un to sāk skaitīt no dienas, kad cietusī persona ir uzzinājusi vai varēja uzzināt par daļējiem zaudējumiem un par tās personas identitāti, kam ir jāatlīdzina zaudējumi, bet kurā nav ņemts vērā i) prettiesiskās rīcības pārtraukšanas brīdis, ii) tas, ka cietusī persona zināja par to, ka rīcība ir konkurences tiesību normu pārkāpums, un kas turklāt iii) neaptur vai nepārtrauc šo trīs gadu noilguma termiņu uz laiku, kad Komisijā notiek procedūra par LESD 102. panta pārkāpumu, kas vēl turpinās, kā arī iv) kurā nav ietverts princips, ka noilguma termiņa apturēšana beidzas ne agrāk kā vienu gadu pēc tam, kad lēmums, ar kuru konstatēts pārkāpums, ir kļuvis galīgs?”

Notikumu attīstība pēc lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu un tiesvedība Tiesā

- 37 Vispārējā tiesa 2021. gada 10. novembra spriedumā *Google un Alphabet/Komisija (Google Shopping)* (T-612/17, EU:T:2021:763) būtībā noraidīja *Google* un *Alphabet* celto prasību par Lēmumu C(2017) 4444 final, apstiprinot Komisijas analīzi par pirkumu salīdzināšanas specializētās meklēšanas tirgu. Tomēr attiecībā uz vispārējās meklēšanas valstu tirgiem Vispārējā tiesa uzskatīja, ka Komisija ir balstījusies uz pārāk neprecīziem apsvērumiem, lai pamatotu pretkonkurences seku, pat potenciālu, esamību, un ka ir jāapmierina *Google* un *Alphabet* pamats par seku analīzes tīri spekulatīvo raksturu attiecībā uz šiem tirgiem. Tādējādi Vispārējā tiesa atcēla šo lēmumu tikai daļā, kurā Komisija tajā bija konstatējusi *Google* un *Alphabet* pārkāpumu trīspadsmit vispārējās meklēšanas valstu tirgos EEZ, pamatojoties uz pretkonkurences seku esamību šajos tirgos, un pārējā daļā prasību noraidīja.
- 38 2022. gada 20. janvārī *Google* un *Alphabet* iesniedza apelācijas sūdzību par Vispārējās tiesas 2021. gada 10. novembra spriedumu *Google un Alphabet/Komisija (Google Shopping)* (T-612/17, EU:T:2021:763). Šī apelācijas sūdzība joprojām tiek izskatīta.

- 39 2022. gada 22. jūnijā Tiesa pasludināja spriedumu lietā *Volvo* un *DAF Trucks* (C-267/20, EU:C:2022:494), kurā tā lēma it īpaši par Direktīvas 2014/104 10. panta būtību, kā arī par šīs tiesību normas piemērojamību laikā.
- 40 Ar 2022. gada 28. jūnija vēstuli Tiesa šo spriedumu paziņoja iesniedzējtiesai, tai jautājot, vai, ņemot vērā šo spriedumu, tā vēlas uzturēt savu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.
- 41 Ar rakstveida paziņojumu, kas Tiesā reģistrēts 2022. gada 27. septembrī, iesniedzējtiesa to informēja, ka atsauc sava lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pirmo un otro jautājumu, bet uztur trešo un ceturto jautājumu.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 42 Ar trešo un ceturto jautājumu, kuri jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2014/104 10. pants un/vai LESD 102. pants un efektivitātes princips jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu – kā to interpretē kompetentās valsts tiesas –, kurā paredzēts trīs gadu noilguma termiņš, kas piemērojams zaudējumu atlīdzināšanas prasībām par turpinātiem Savienības konkurences tiesību normu pārkāpumiem un kas:
- neatkarīgi un atsevišķi attiecībā uz katriem daļējiem zaudējumiem, kuri izriet no šāda pārkāpuma, sākas brīdī, kad cietusī persona ir uzzinājusi vai pamatoti var tikt uzskatīta par tādu, kas uzzinājusi, ka tai ir nodarīti šādi daļēji zaudējumi, kā arī uzzinājusi tās personas identitāti, kurai tie jāatlīdzina, bet cietusī persona nav uzzinājusi, ka attiecīgā rīcība ir uzskatāma par konkurences tiesību normu pārkāpumu, un šis pārkāpums nav beidzies;
 - to nevar apturēt vai pārtraukt uz laiku, kamēr Komisija izmeklē šo pārkāpumu, un
 - tāpat nevar tikt apturēts vismaz līdz vienam gadam pēc datuma, kad Komisijas lēmums, kurā konstatēts šis pats pārkāpums, kļūst galīgs.
- 43 No iesniedzējtiesas sniegtās informācijas izriet, ka tā it īpaši vēlas noskaidrot, vai ar prasību, kas celta 2020. gada 26. jūnijā, *Heureka*, kura uzskata, ka tai nodarīti zaudējumi ar *Google* īstenoto dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu Čehijas Republikas konkrētajā tirgū no 2013. gada februāra līdz 2017. gada 27. jūnijam, kas konstatēta ar Komisijas lēmumu, kurš vēl nav galīgs, var prasīt atlīdzību par zaudējumiem, kas nodarīti visā šajā laikposmā, vai arī tās tiesībām uz atlīdzinājumu jau ir iestājies noilgums attiecībā uz daļu no minētā laikposma.
- 44 Šajā ziņā šī tiesa norāda, ka pirms Direktīvas 2014/104 transponēšanas ar Likumu Nr. 262/2017 Civilt kodeksa 620. panta 1. punktā šī kodeksa 629. panta 1. punktā noteiktais trīs gadu noilguma termiņa sākums bija saistīts vienīgi ar informāciju par zaudējumiem un to izraisītāju. Šīs tiesību normas esot interpretētas tādējādi, ka visi zaudējumi, kuri rodas konkurences tiesību turpināta pārkāpuma laikā, ir dalāmi daļējos zaudējumos un ka attiecībā uz katru no daļējiem zaudējumiem sāk skaitīt atsevišķu noilguma termiņu. Tātad tiesības uz atlīdzību noilgstot atsevišķi un pakāpeniski.
- 45 Minētā tiesa turklāt norāda, ka šajā gadījumā attiecīgais pārkāpums sākās pirms 2014. gada 25. decembra, kad stājās spēkā Direktīva 2014/104, bet beidzās tikai pēc 2016. gada 27. decembra, kas ir šīs direktīvas 21. pantā paredzētā transponēšanas termiņa beigu datums. Tomēr, tā kā tas ir

novēloti transponēts Čehijas tiesību sistēmā, šķiet, ka šis pārkāpums ir beidzies pirms Likuma Nr. 262/2017 stāšanās spēkā, proti, pirms 2017. gada 1. septembra. Savukārt prasība pamatlietā ir celta pēc šī pēdējā minētā datuma.

- 46 Šādos apstākļos, lai atbildētu uz trešo un ceturto jautājumu, vispirms jāpārbauda Direktīvas 2014/104 10. panta, uz kuru ir atsauce šajos jautājumos un kurā ir noteiktas konkrētas prasības attiecībā uz noilguma termiņu, kas piemērojams zaudējumu atlīdzināšanas prasībām par konkurences tiesību pārkāpumiem, it īpaši nosakot šī termiņa minimālo ilgumu un agrāko brīdi, kurā tas var sākties, kā arī apstākļus, kādos tas ir jāaptur vai jāpārtrauc, piemērojamība laikā.
- 47 Šajā ziņā jāatgādina, ka Direktīvas 2014/104 10. pants ir materiāla tiesību norma šīs direktīvas 22. panta 1. punkta izpratnē. Saskaņā ar pēdējo minēto punktu dalībvalstis nodrošina, ka valsts pasākumi, kas veikti, piemērojot minētās direktīvas 21. pantu, lai izpildītu šīs direktīvas materiālās tiesību normas, netiek piemēroti ar atpakaļejošu spēku (spriedums, 2022. gada 22. jūnijs, *Volvo un DAF Trucks*, C-267/20, EU:C:2022:494, 36. un 47. punkts).
- 48 Tomēr jāatgādina, ka, sākot no direktīvas transponēšanas termiņa beigām, valsts tiesības jāinterpretē atbilstoši jebkurai tās normai (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2006. gada 4. jūlijs, *Adeneler u.c.*, C-212/04, EU:C:2006:443, 115. punkts, kā arī 2022. gada 22. jūnijs, *Volvo un DAF Trucks*, C-267/20, EU:C:2022:494, 33. un 77. punkts).
- 49 Tādēļ, lai noteiktu Direktīvas 2014/104 10. panta piemērojamību laikā, jāpārbauda, vai pamatlietā aplūkotā situācija ir radusies pirms šīs direktīvas transponēšanas termiņa beigām vai arī tā turpina radīt sekas pēc šī termiņa beigām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 22. jūnijs, *Volvo un DAF Trucks*, C-267/20, EU:C:2022:494, 48. punkts).
- 50 Šajā nolūkā, ņemot vērā noilguma noteikumu īpatnības, to raksturu, kā arī darbības mehānismu, it īpaši saistībā ar zaudējumu atlīdzināšanas prasību par konkurences tiesību pārkāpumu, jānoskaidro, vai Direktīvas 2014/104 transponēšanas termiņa beigu datumā, tas ir, 2016. gada 27. decembrī, bija beidzies valsts tiesībās noteiktais noilguma termiņš, kas bija piemērojams pamatlietā aplūkotajai situācijai līdz minētajam datumam, un tas nozīmē, ka jānosaka brīdis, kurā šo noilguma termiņu sāka skaitīt atbilstoši šīm tiesībām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 22. jūnijs, *Volvo un DAF Trucks*, C-267/20, EU:C:2022:494, 49. punkts).
- 51 Tā kā līdz Direktīvas 2014/104 transponēšanas termiņa beigām nebija Savienības tiesiskā regulējuma attiecīgajā jomā, katras dalībvalsts tiesību sistēmā bija jāparedz kārtība, kādā īstenojamas tiesības pieprasīt atlīdzību par zaudējumiem, kas radušies LESD 101. un 102. panta pārkāpuma dēļ, tostarp noteikumi par noilguma termiņiem, ievērojot līdzvērtības un efektivitātes principus, jo efektivitātes princips prasa, lai noteikumi, kas piemērojami prasībām, kuras paredzētas, lai aizsargātu tiesības, kādas attiecīgajām personām izriet no Savienības tiesību tiesās iedarbības, nepadarītu praktiski neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtinātu to tiesību izmantošanu, kas tiek piešķirtas ar Savienības tiesību sistēmu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2019. gada 28. marts, *Cogeco Communications*, C-637/17, EU:C:2019:263, 42. un 43. punkts, kā arī 2022. gada 22. jūnijs, *Volvo un DAF Trucks*, C-267/20, EU:C:2022:494, 50. punkts)
- 52 Šajā ziņā no pēdējā minētā principa izriet, ka pat pirms Direktīvas 2014/104 transponēšanas termiņa beigām valsts tiesiskais regulējums, kurā noteikts datums, no kura sākas noilguma termiņš, tā ilgums un apturēšanas vai pārtraukšanas noteikumi jāpielāgo konkurences tiesību īpatnībām un mērķiem, ko attiecīgās personas ar šīm tiesībām īsteno, lai neatņemtu LESD

101. un 102. pantam pilnīgu efektivitāti (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2019. gada 28. marts, *Cogeco Communications*, C-637/17, EU:C:2019:263, 47. punkts, kā arī 2022. gada 22. jūnijs, *Volvo* un *DAF Trucks*, C-267/20, EU:C:2022:494, 53. punkts).
- 53 Šajā kontekstā jāatgādina, ka LESD 102. pantam ir tieša iedarbība attiecībās starp privātpersonām, un tas attiecīgajiem tiesību subjektiem rada tiesības, kas jāaizsargā dalībvalstu tiesām (spriedums, 2019. gada 28. marts, *Cogeco Communications*, C-637/17, EU:C:2019:263, 38. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 54 LESD 102. panta pilnīga efektivitāte un it īpaši šajā pantā noteiktā aizlieguma lietderīgā iedarbība tiktu apdraudēta it īpaši tad, ja valsts tiesiskā regulējuma dēļ, kurā noteikts datums, no kura sākas noilguma termiņš, tā ilgums un apturēšanas vai pārtraukšanas noteikumi, personai būtu praktiski neiespējami vai pārmērīgi grūti prasīt atlīdzināt zaudējumus, kas tai nodarīti ar dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma ļaunprātīgu rīcību, kura var ierobežot vai izkropļot konkurenci. Ikvienas personas tiesības prasīt šādu zaudējumu atlīdzību faktiski stiprina Savienības konkurences tiesību normu darbības raksturu un attur no dominējoša stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas, kas var ierobežot vai izkropļot konkurenci, tādējādi veicinot efektīvas konkurences saglabāšanu Eiropas Savienībā (šajā ziņā skat. spriedumu, 2019. gada 28. marts, *Cogeco Communications*, C-637/17, EU:C:2019:263, 39. un 41. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 55 No judikatūras izriet, ka šo tiesību īstenošana būtu padarīta praktiski neiespējama vai pārmērīgi grūta, ja noilguma termiņi, kas piemērojami zaudējumu atlīdzināšanas prasībām par konkurences tiesību normu pārkāpumiem, sāktos, pirms pārkāpums ir beidzies un cietusī persona ir uzzinājusi vai saprātīgi var uzskatīt, ka tā ir uzzinājusi informāciju, kas vajadzīga tās zaudējumu atlīdzināšanas prasības celšanai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 22. jūnijs, *Volvo* un *DAF Trucks*, C-267/20, EU:C:2022:494, 56., 57. un 61. punkts).
- 56 Attiecībā uz pirmo nosacījumu par pārkāpuma pārtraukšanu, pirmām kārtām, ir jānorāda, ka no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka zaudējumu atlīdzināšanas prasību par Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem celšana parasti prasa sarežģītu faktisko un ekonomisko analīzi (spriedums, 2022. gada 22. jūnijs, *Volvo* un *DAF Trucks*, C-267/20, EU:C:2022:494, 54. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 57 Strīdus, kas attiecas uz konkurences tiesību pārkāpumiem, principā raksturo informācijas asimetrija par sliktu cietušajai personai, un tas padara tai informācijas iegūšanu grūtāku nekā konkurences iestādēm vajadzīgās informācijas, lai tās varētu īstenot savas pilnvaras piemērot konkurences tiesības, iegūšanu (spriedums, 2022. gada 22. jūnijs, *Volvo* un *DAF Trucks*, C-267/20, EU:C:2022:494, 55. punkts).
- 58 Turklāt cietušajai personai bieži vien būs īpaši grūti pirms pārkāpuma beigām pierādīt šāda pārkāpuma esamību un apjomu, kā arī no tā izrietošos zaudējumus.
- 59 Šādos apstākļos prasība, saskaņā ar kuru noilguma termiņš nevar sākties pirms attiecīgā pārkāpuma beigām, ir nepieciešama, lai cietusī persona varētu identificēt un pierādīt tā pastāvēšanu, tā apmēru un ilgumu, ar pārkāpumu nodarīto zaudējumu apmēru, kā arī cēloņsakarību starp šiem zaudējumiem un šo pārkāpumu, un tādējādi efektīvi īstenot savas no LESD 101. un 102. panta izrietošās tiesības prasīt pilnīgu atlīdzinājumu.

- 60 It īpaši, ņemot vērā zaudējumu apmēra noteikšanas sarežģītību lietās, uz kurām attiecas konkurences tiesības, ja pārkāpums vēl turpinās, tas, ka cietušajai personai tiek prasīts pakāpeniski palielināt pieprasītās kompensācijas apmēru atkarībā no papildu zaudējumiem, kas izriet no šī pārkāpuma, tiesību uz pilnīgu atlīdzinājumu īstenošanu padarītu praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtinātu.
- 61 Otrām kārtām, jāatgādina, ka tāpat kā Savienības konkurences noteikumu īstenošana, ko veic valsts iestādes (*public enforcement*), zaudējumu atlīdzības prasības par šo noteikumu pārkāpumiem (*private enforcement*) ir neatņemama sastāvdaļa minēto noteikumu īstenošanas sistēmā, kuras mērķis ir novērst uzņēmumu pret konkurenci vērstu rīcību un atturēt tos no šādas rīcības (spriedums, 2021. gada 6. oktobris, *Sumal*, C-882/19, EU:C:2021:800, 37. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 62 Šajā ziņā, pirmkārt, noilguma režīms, kurā paredzēts trīs gadu noilguma termiņš, kura *dies a quo* ir pirms vienota un turpināta pārkāpuma beigām, un kuru Komisijas izmeklēšanas laikā nevar ne apturēt, ne pārtraukt, varētu izraisīt to, ka šis termiņš beigtos labu laiku pirms Komisijas lēmuma, ar ko konstatēts šis pārkāpums, pieņemšanas – tas tieši ietekmētu cietušās personas iespēju celt zaudējumu atlīdzināšanas prasību pēc šāda lēmuma (*follow-on damages action*) un tādējādi pārmērīgi apgrūtinātu tās tiesību prasīt pilnīgu atlīdzinājumu īstenošanu. Šai personai parasti ir grūti pierādīt LESD 101. panta 1. punkta vai 102. panta pārkāpumu, ja nav Komisijas vai valsts iestādes lēmuma.
- 63 Otrkārt, kā ģenerālvokāte būtībā norādījusi secinājumā 118. punktā, pārkāpuma izbeigšanai kā nosacījumam, kuram jābūt izpildītam, lai noilguma termiņš varētu sākties, var būt atturoša iedarbība un tas var izraisīt to, ka šī pārkāpuma izdarītājs to izbeidz ātrāk. Savukārt tas tā nav tāda tiesiskā regulējuma gadījumā, kurā, ceļot zaudējumu atlīdzināšanas prasību par konkurences tiesību pārkāpumu, netiek ņemts vērā šis nosacījums, bet gan tiek ļauts sadalīt noilgumu vairākās secīgās *dies a quo*, un līdz ar to izbeidzas noilguma termiņi attiecībā uz noteiktu daļu no zaudējumiem, ko radījis attiecīgais pārkāpums.
- 64 Attiecībā uz otro nosacījumu, kuram, kā izriet no šī sprieduma 55. punktā minētās judikatūras, jābūt izpildītam, lai sāktos noilguma termiņš, proti, ka cietušajai personai ir jāuzzina nepieciešamā informācija, lai celtu zaudējumu atlīdzināšanas prasību par konkurences tiesību normu pārkāpumiem, jāatgādina, ka šajā informācijā ietilpst konkurences tiesību pārkāpuma esamība, zaudējumu esamība, cēloņsakarība starp šiem zaudējumiem un šo pārkāpumu, kā arī pārkāpuma izdarītāja identitāte (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 22. jūnijs, *Volvo* un *DAF Trucks*, C-267/20, EU:C:2022:494, 60. punkts).
- 65 Ja šādas informācijas nav, cietušajai personai ir ārkārtīgi grūti vai pat neiespējami saņemt atlīdzību par zaudējumiem, kas tai nodarīti ar šo pārkāpumu.
- 66 Šajā ziņā valsts tiesai, kas izskata zaudējumu atlīdzināšanas prasību, jānosaka brīdis, no kura var saprātīgi uzskatīt, ka cietusī persona ir uzzinājusi minēto informāciju. Jāatgādina, ka tikai valsts tiesas kompetencē ir konstatēt un novērtēt pamatlietas faktus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 31. janvāris, *Puig Gordi* u.c., C-158/21, EU:C:2023:57, 61. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra). Tomēr Tiesa, lemjot par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, drīkst sniegt precizējumus, pēc kuriem valsts tiesai vadīties šajā vērtējumā.

- 67 Tādējādi no judikatūras principā izriet, ka šis brīdis sakrīt ar attiecīgā Komisijas lēmuma kopsavilkuma publicēšanu *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 22. jūnijs, *Volvo un DAF Trucks*, C-267/20, EU:C:2022:494, 71. punkts).
- 68 Pirmkārt, Savienības iestādes pieņemta tiesību akta publicēšana *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* visās Savienības oficiālajās valodās nodrošina, ka gan fiziskām, gan juridiskām personām ir iespēja ar to iepazīties (šajā nozīmē skat. rīkojumu, 2023. gada 6. marts, *Deutsche Bank* (Aizliegta vienošanās – Euro procentu likmju atvasinātie instrumenti), C-198/22 un C-199/22, EU:C:2023:166, 49. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 69 Otrkārt, saistībā ar prasībām par atbildību, kas celtas pēc Komisijas galīgā lēmuma, piesaiste tādām objektīvam elementam kā šī lēmuma kopsavilkuma publicēšana *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* ir tiesiskās drošības interesēs tādā ziņā, ka tā, ja attiecīgais pārkāpums ir beidzies, principā ļauj noteikt brīdi, no kura sākas noilguma termiņš gan attiecībā uz uzņēmumiem, kas ir aizliegtas vienošanās dalībnieki, gan uz cietušajām personām (šajā nozīmē skat. rīkojumu, 2023. gada 6. marts, *Deutsche Bank* (Aizliegta vienošanās – Euro procentu likmju atvasinātie instrumenti), C-198/22 un C-199/22, EU:C:2023:166, 48. punkts).
- 70 Tomēr nav izslēgts, ka persona, kurai konkurences tiesību normu pārkāpuma dēļ ir nodarīti zaudējumi, var uzzināt informāciju, kas nepieciešama, lai celtu zaudējumu atlīdzināšanas prasību, labu laiku pirms Komisijas lēmuma kopsavilkuma publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* (rīkojums, 2023. gada 6. marts, *Deutsche Bank* (Aizliegta vienošanās – Euro procentu likmju atvasinātie instrumenti), C-198/22 un C-199/22, EU:C:2023:166, 44. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 71 Taču personai, pret kuru ir celta zaudējumu atlīdzināšanas prasība, ir jāpierāda, ka tas tā ir.
- 72 Šajā gadījumā tomēr vēl rodas jautājums, kā Komisijas lēmuma, ar ko konstatēts konkurences tiesību normu pārkāpums un kas vēl nav kļuvis galīgs, kopsavilkuma publicēšana *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* ietekmē noilguma termiņa *dies a quo* noteikšanu. Atšķirībā no lietām, kurās pasludināts 2022. gada 22. jūnija spriedums *Volvo un DAF Trucks* (C-267/20, EU:C:2022:494), kā arī 2023. gada 6. marta rīkojums, *Deutsche Bank* (Aizliegta vienošanās – Euro procentu likmju atvasinātie instrumenti) (C-198/22 un C-199/22, EU:C:2023:166), kurās Komisijas lēmumi bija kļuvuši galīgi, šajā lietā, kā izriet no šī sprieduma 37. un 38. punkta, Lēmums C(2017) 4444 final nav kļuvis galīgs. Proti, šo lēmumu *Google un Alphabet* apstrīdēja Vispārējā tiesā, un par tās pasludināto spriedumu, ar kuru šī apstrīdēšana tika apmierināta tikai daļēji, šie uzņēmumi iesniedza apelācijas sūdzību, kas joprojām tiek izskatīta Tiesā.
- 73 Šajā ziņā jāatgādina, ka uz Savienības iestāžu aktiem principā ir attiecināma tiesiskuma prezumpcija un tie tādējādi rada tiesiskas sekas tik ilgi, kamēr tie netiek atcelti vai atsaukti (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2004. gada 5. oktobris, Komisija/Grieķija, C-475/01, EU:C:2004:585, 18. punkts un tajā minētā judikatūra). Šis princips nozīmē arī pienākumu visiem Savienības tiesību subjektiem atzīt minēto tiesību aktu pilnīgu efektivitāti, ja vien to prettiesiskumu nav konstatējusi Tiesa, un ievērot izpildāmību, ja vien Tiesa nav lēmusi apturēt to izpildi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1988. gada 7. jūnijs, Komisija/Grieķija, 63/87, EU:C:1988:285, 10. punkts, kā arī 1989. gada 21. septembris, *Hoechst/Komisija*, 46/87 un 227/88, EU:C:1989:337, 64. punkts).
- 74 Konkrētāk – saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 16. panta 1. punkta pirmo teikumu, ja valsts tiesas lemj par līgumiem, lēmumiem vai darbībām, uz kurām attiecas LESD 101. vai 102. pants un uz kurām jau attiecas Komisijas lēmums, tās nevar pieņemt lēmumus, kas būtu pretrunā Komisijas

- pieņemtajam lēmumam. Taču 16. panta 1. punktā nav prasīts, ka Komisijas lēmumam jākļūst galīgam, lai valsts tiesai būtu pienākums to izpildīt. Tādēļ minētais 16. pants atšķiras no Direktīvas 2014/104 9. panta, atbilstoši kuram valsts konkurences iestāžu lēmumiem pierādījuma spēks ir tikai tad, ja šie lēmumi ir galīgi. Šo atšķirību starp šīm abām tiesību normām pamato tieši Savienības iestāžu lēmumu saistošais spēks.
- 75 Nav apšaubāms, ka 2021. gada 6. oktobra sprieduma *Sumal* (C-882/19, EU:C:2021:800) 42. punktā Tiesa būtībā uzskatīja, ka, lai noteiktu atbildību par jebkuru juridisku vienību, kas ietilpst ekonomiskā vienībā, attiecīgais konkurences tiesību normu pārkāpums jānorāda Komisijas lēmumā, kas ir kļuvis galīgs vai autonomi konstatēts attiecīgajā valsts tiesā, ja Komisija nav pieņēmusi nekādu lēmumu par pārkāpuma esamību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, *Sumal*, C-882/19, EU:C:2021:800, 42. punkts). Tomēr šie apsvērumi attiecas tikai uz diviem visvairāk acīmredzamiem gadījumiem, kad var tikt celta zaudējumu atlīdzināšanas prasība.
- 76 Šajā gadījumā – atšķirībā no strīda, kurā pasludināts 2021. gada 6. oktobra spriedums *Sumal* (C-882/19, EU:C:2021:800), kas attiecās uz Komisijas galīgo lēmumu, – zaudējumu atlīdzināšanas prasība pamatlietā tiek celta pēc Komisijas lēmuma, kas nav kļuvis galīgs, jo par to ir celta atcelšanas prasība Vispārējā tiesā, kuras spriedums ir pārsūdzēts Tiesā.
- 77 Kā ģenerālvokāte būtībā norādījusi secinājumā 54. un 62. punktā, Komisijas lēmumam, kurš vēl nav galīgs un kurā tā konstatē konkurences tiesību pārkāpumu, ir saistošs spēks, kamēr tas nav atcelts, un valsts tiesai no tā jāizdara attiecīgi secinājumi tajā notiekošajā tiesvedībā. Tātad persona, kurai nodarīti zaudējumi, var pamatoties uz šādā lēmumā ietvertajiem konstatējumiem, lai pamatotu savu zaudējumu atlīdzināšanas prasību.
- 78 Līdz ar to neatkarīgi no tā, vai attiecīgais Komisijas lēmums ir kļuvis galīgs, no brīža, kad tā kopsavilkums publicēts *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, un ar nosacījumu, ka attiecīgais pārkāpums ir beidzies, principā var saprātīgi uzskatīt, ka cietušās personas rīcībā ir visa vajadzīgā informācija, kas tai ļauj saprātīgā termiņā celt zaudējumu atlīdzināšanas prasību, tostarp informācija, kura vajadzīga, lai noteiktu attiecīgā pārkāpuma rezultātā nodarīto iespējamo zaudējumu apmēru. Šī publikācija parasti ļauj konstatēt pārkāpuma esamību. Turklāt cietusī persona var noteikt iespējamo ar šo pārkāpumu nodarīto zaudējumu apmēru, pamatojoties uz šo konstatējumu un tās rīcībā esošo informāciju.
- 79 Attiecībā uz to, vai LESD 102. pants un efektivitātes princips paredz noilguma termiņa apturēšanu vai pārtraukšanu Komisijas veiktās izmeklēšanas laikā, jānorāda, kā izriet no šī sprieduma 62. punkta, ka trīs gadu noilguma termiņš, kas sākas pirms attiecīgā vienotā un turpinātā pārkāpuma beigām un ko nevar nedz apturēt, nedz pārtraukt Komisijas izmeklēšanas laikā, varētu beigties, vēl pirms ir pabeigta procedūra Komisijā, kura padarītu tiesību uz pilnīgu atlīdzību īstenošanu, ceļot zaudējumu atlīdzināšanas prasību pēc Komisijas lēmuma, pārmērīgi grūtu vai pat neiespējamu. Noilguma termiņa apturēšana vai pārtraukšana uz Komisijas veiktās izmeklēšanas laiku principā ir nepieciešama, lai cietušajai personai, it īpaši pēc šīs izmeklēšanas pabeigšanas, ļautu novērtēt, vai ir noticis konkurences tiesību pārkāpums, iepazīties ar tā apjomu un ilgumu un balstīties uz šo konstatējumu vēlākā zaudējumu atlīdzināšanas prasībā.
- 80 Savukārt, ciktāl, kā izriet no šī sprieduma 77. punkta, cietusī persona, lai pamatotu savu zaudējumu atlīdzināšanas prasību, var balstīties uz konstatējumiem Komisijas lēmumā, kas nav kļuvis galīgs, jāuzskata, ka LESD 102. pants un efektivitātes princips neprasa, lai noilguma termiņš tiktu apturēts līdz brīdim, kad Komisijas lēmums kļūst galīgs. Turklāt, kā ģenerālvokāte būtībā norādījusi secinājumā 70. punktā, lai gan valsts tiesai ir iespēja apturēt

tajā notiekošo tiesvedību līdz brīdim, kad Komisijas lēmums kļūst galīgs, ja tā uzskata to par atbilstošu, ņemot vērā lietas apstākļus, tai nav pienākuma to darīt, ja vien tā nenovirzās no šī lēmuma.

- 81 Ņemot vērā šī sprieduma 51.–80. punktā minētos apsvērumus, jākonstatē, ka tāds noilguma regulējums kā pamatlietā aplūkotais, saskaņā ar kuru, pirmkārt, trīs gadu noilguma termiņu sāk skaitīt neatkarīgi un atsevišķi attiecībā uz katru no daļējiem zaudējumiem, kas izriet no attiecīgā pārkāpuma, no brīža, kad cietusī persona ir uzzinājusi vai var saprātīgi uzskatīt, ka tā ir uzzinājusi, ka tai ir nodarīti daļēji zaudējumi, kā arī uzzinājusi tās personas identitāti, kurai šie zaudējumi jāatlīdzina, nepastāvot nepieciešamībai, lai pārkāpums būtu izbeigts un lai šī persona būtu uzzinājusi, ka attiecīgā rīcība ir uzskatāma par konkurences tiesību normu pārkāpumu, un, otrkārt, minēto termiņu nevar ne apturēt, ne pārtraukt Komisijas izmeklēšanas par šādu pārkāpumu laikā, tiesību prasīt atlīdzināt zaudējumus, kas radušies šī paša pārkāpuma dēļ, īstenošanu padara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu.
- 82 Līdz ar to, abstrahējoties no šī noilguma regulējuma elementiem, kas nav saderīgi ar LESD 102. pantu un efektivitātes principu, jānoskaidro, vai dienā, kad beidzās Direktīvas 2014/104 transponēšanas termiņš, proti, 2016. gada 27. decembrī, bija beidzies valsts tiesībās noteiktais noilguma termiņš, kas bija piemērojams pamatlietā aplūkotajā situācijā līdz šim datumam.
- 83 Šajā gadījumā Lēmuma C(2017) 4444 final kopsavilkums *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* publicēts 2018. gada 12. janvārī, līdz ar to – ar nosacījumu, ka iesniedzējtiesa to pārbauda, – varētu pamatoti uzskatīt, ka šajā datumā *Heureka* bija iepazinusies ar visu nepieciešamo informāciju, kas tai ļautu celt zaudējumu atlīdzināšanas prasību. Ja *Google* vēlas apstrīdēt šo konstatējumu, apgalvojot, ka šī sabiedrība zināja par šo informāciju labu laiku pirms minētā datuma, tam iesniedzējtiesā jāpierāda, ka tas tā patiešām ir bijis.
- 84 Turklāt no Lēmuma C(2017) 4444 final 1. panta izriet, ka pārkāpums pamatlietā sākās 2013. gada februārī un šī lēmuma pieņemšanas dienā, proti, 2017. gada 27. jūnijā, vēl nebija beidzies, kā arī Komisija nav konstatējusi nekādu *Google* rīcības pārtraukumu šajā laikposmā. Šī iestāde arī minētā lēmuma 3. pantā pieprasīja šai sabiedrībai izbeigt tās rīcību 90 dienu laikā.
- 85 Šajā ziņā, kā ģenerālvokāte būtībā norādījusi secinājumā 91. punktā, apgalvotais pārkāpums izpaudās kā turpināta rīcība ar vienotu ekonomisku mērķi, proti, *Google* vispārējās meklēšanas rezultātu lapu izvietojums un rādīšana, kas ir labvēlīgāka paša *Google* salīdzinošās iepirkšanās pakalpojumiem, lai palielinātu datplūsmu uz šo salīdzinošās iepirkšanās pakalpojumu par sliktu konkurējošiem iepirkšanās salīdzināšanas pakalpojumiem.
- 86 Šajā kontekstā neatkarīgi no tā, no kurā brīža var uzskatīt, ka *Heureka* ir uzzinājusi par nepieciešamo informāciju, lai celtu zaudējumu atlīdzināšanas prasību, neatkarīgi no tā, vai šis brīdis ir Lēmuma C(2017) 4444 final kopsavilkuma publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* datums vai brīdis pirms šī datuma, noilguma termiņš nevarēja sākties pirms 2017. gada 27. jūnija, jo, kā izriet no šī lēmuma C(2017) 4444 final 1. un 3. panta, apgalvotais pārkāpums pamatlietā pēdējā minētajā datumā nebija beidzies. Katrā ziņā iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, kāds ir precīzs šī pārkāpuma beigu datums.
- 87 No tā izriet, ka dienā, kad beidzās Direktīvas 2014/104 transponēšanas termiņš, proti, 2016. gada 27. decembrī, noilguma termiņš ne tikai vēl nebija beidzies, bet tas pat vēl nebija sācies.

- 88 Tādēļ pamatlietā aplūkotā situācija nebija radusies pirms šīs direktīvas transponēšanas termiņa beigām, līdz ar to minētās direktīvas 10. pants šajā gadījumā ir piemērojams *ratione temporis*. Tādējādi uz trešo un ceturto jautājumu jāatbild, pamatojoties ne tikai uz LESD 102. pantu un efektivitātes principu, bet arī uz Direktīvas 2014/104 10. pantu.
- 89 Šajā ziņā no šī sprieduma 51.–81. punkta izriet, ka tāds noilguma regulējums kā tas, uz kuru attiecas trešais un ceturtais jautājums, nav saderīgs ar LESD 102. pantu un efektivitātes principu, ciktāl, pirmkārt, trīs gadu noilguma termiņu sāk skaitīt neatkarīgi un atsevišķi attiecībā uz katru no daļējiem zaudējumiem, kas izriet no attiecīgā pārkāpuma, no brīža, kad cietusī persona ir uzzinājusi vai saprātīgi var tikt uzskatīta par tādu, kas ir uzzinājusi, ka tai ir nodarīti daļēji zaudējumi, kā arī personas, kurai ir pienākums tos atlīdzināt, identitāti, un nav nepieciešams, lai pārkāpums būtu izbeigts un lai šī persona būtu uzzinājusi, ka attiecīgā rīcība ir uzskatāma par konkurences tiesību normu pārkāpumu, un, otrkārt, minēto termiņu nevar nedz apturēt, nedz pārtraukt, kamēr Komisija izmeklē šādu pārkāpumu.
- 90 Turklāt no Direktīvas 2014/104 10. panta 2. un 4. punkta skaidrā formulējuma izriet, ka šāds regulējums nav saderīgs arī ar to.
- 91 It īpaši 10. panta 4. punkta otrajā teikumā tagad ir prasīts, ka noilguma termiņa apturēšanai pēc konkurences iestādes akta, kas vērsts uz konkurences tiesību pārkāpuma izmeklēšanu vai iztiesāšanu saistībā ar konkurences tiesību pārkāpumu, uz kuru attiecas zaudējumu atlīdzināšanas prasība, jābeidzas ne agrāk kā vienu gadu pēc dienas, kurā lēmums, ar ko konstatēts pārkāpums, ir kļuvis galīgs, vai kurā procedūra ir izbeigta citā veidā.
- 92 Jāatgādina arī, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru direktīva pati par sevi nevar radīt pienākumus privātpersonai un tādējādi uz to nevar atsaukties, vēršoties pret privātpersonu. Proti, ja iespēja atsaukties uz netransponētu vai nepareizi transponētu direktīvu tiktu attiecināta arī uz attiecību starp privātpersonām jomu, tiktu atzītas Savienības pilnvaras noteikt privātpersonām saistības, kam ir tūlītējas sekas, kaut gan tai šāda kompetence ir vienīgi tad, kad tā ir apveltīta ar pilnvarām pieņemt regulas (spriedums, 2022. gada 22. jūnijs, *Volvo un DAF Trucks*, C-267/20, EU:C:2022:494, 76. punkts).
- 93 No Tiesas judikatūras arī izriet, ka tādā strīdā starp privātpersonām kā pamatlietā valsts tiesai vajadzības gadījumā valsts tiesības jāinterpretē, tiklīdz ir beidzies netransponētas direktīvas transponēšanas termiņš, lai attiecīgā situācija nekavējoties kļūtu saderīga ar šīs direktīvas normām, tomēr neveicot valsts tiesību *contra legem* interpretāciju (spriedums, 2022. gada 22. jūnijs, *Volvo un DAF Trucks*, C-267/20, EU:C:2022:494, 77. punkts).
- 94 Nemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz trešo un ceturto jautājumu jāatbild, ka Direktīvas 2014/104 10. pants, kā arī LESD 102. pants un efektivitātes princips jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu – kā to interpretē kompetentās valsts tiesas –, kurā paredzēts trīs gadu noilguma termiņš, kas piemērojams zaudējumu atlīdzināšanas prasībām par turpinātiem Savienības konkurences tiesību normu pārkāpumiem un kas:
- neatkarīgi un atsevišķi attiecībā uz katru no daļējiem zaudējumiem, kuri izriet no šāda pārkāpuma, sākas brīdī, kad cietusī persona ir uzzinājusi vai pamatoti var tikt uzskatīta par tādu, kas uzzinājusi, ka tai ir nodarīti šādi daļēji zaudējumi, kā arī uzzinājusi tās personas identitāti, kurai tie jāatlīdzina, bet cietusī persona nav uzzinājusi, ka attiecīgā rīcība ir uzskatāma par konkurences tiesību normu pārkāpumu, un šis pārkāpums nav beidzies, un

– to nevar apturēt vai pārtraukt uz laiku, kamēr Komisija izmeklē šādu pārkāpumu.

Turklāt šāds tiesiskais regulējums ir pretrunā arī Direktīvas 2014/104 10. pantam, ciktāl tajā nav paredzēts, ka noilguma termiņš tiek apturēts uz termiņu līdz vismaz vienam gadam pēc dienas, kurā lēmums, ar ko konstatēts šis pārkāpums, ir kļuvis galīgs.

Par tiesāšanās izdevumiem

95 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/104/ES (2014. gada 26. novembris) par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem, 10. pants, kā arī LESD 102. pants un efektivitātes princips

jāinterpretē tādējādi, ka

tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu – kā to interpretē kompetentās valsts tiesas –, kurā paredzēts trīs gadu noilguma termiņš, kas piemērojams zaudējumu atlīdzināšanas prasībām par turpinātiem Savienības konkurences tiesību normu pārkāpumiem un kas:

- **neatkarīgi un atsevišķi attiecībā uz katriem daļējiem zaudējumiem, kuri izriet no šāda pārkāpuma, sākas brīdī, kad cietusī persona ir uzzinājusi vai pamatoti var tikt uzskatīta par tādu, kas uzzinājusi, ka tai ir nodarīti šādi daļēji zaudējumi, kā arī uzzinājusi tās personas identitāti, kurai tie jāatlīdzina, bet cietusī persona nav uzzinājusi, ka attiecīgā rīcība ir uzskatāma par konkurences tiesību normu pārkāpumu, un šis pārkāpums nav beidzies, un**
- **to nevar apturēt vai pārtraukt uz laiku, kamēr Eiropas Komisija izmeklē šādu pārkāpumu.**

Turklāt šāds tiesiskais regulējums ir pretrunā arī Direktīvas 2014/104 10. pantam, ciktāl tajā nav paredzēts, ka noilguma termiņš tiek apturēts uz termiņu līdz vismaz vienam gadam pēc dienas, kurā lēmums, ar ko konstatēts šis pārkāpums, ir kļuvis galīgs.

[Paraksti]